

Právní věta

Skutečnost, že dlužník je členem spořitelního družstva, nečiní ze spořitelního družstva sama o sobě osobu, u které je ve smyslu ustanovení §59 odst. 2 insolvenčního zákona důvod pochybovat o její nepodjatosti coby členu věřitelského výboru dlužníka.

Vztah k právnímu předpisu: §59, §63 zák. č. 182/2006 Sb.

Nejvyšší soud zamítl dovolání věřitele L., s. r. o., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16.1.2014, sp. zn. KSBR 27 INS 20629/2012, 3 VSOL 531/2013.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 2. května 2013, č. j. KSBR 27 INS 20629/2012-B-148, Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Odvolal z funkce člena věřitelského výboru dlužníka (PLOMA, a. s.) věřitele Moravský Peněžní Ústav - spořitelní družstvo (dále jen „věřitel M“) [bod I. výroku].

[2] Určil, že na místo odvolaného člena věřitelského výboru nastupuje jeho náhradník Kloboucká lesní s. r. o. (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud - vycházející z ustanovení §59 odst. 2 a 3 a §63 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) - dospěl k závěru, že u věřitele M je důvod pochybovat o jeho „podjatosti“ (správně „nepodjatosti“), vzhledem k členství dlužníka ve věřiteli M. Je zde (totiž) možná obava o „naprosto objektivní postup tohoto věřitele směrem ke společnému zájmu ostatních účastníků řízení“, vzhledem „ke všem souvislostem a okolnostem poskytnutí finanční pomoci dlužníku“.

3. Insolvenční soud nemůže předjímat výsledek incidenčního sporu o pohledávce věřitele M, vyvolaného věřitelem Lignolet, s. r. o. (dále jen „věřitel L“). Okolnosti uváděné věřitelem L (jenž odvolání věřitele M z funkce člena věřitelského výboru dlužníka navrhl podáním z 13. března 2013) jsou však natolik závažné, že lze důvodně pochybovat o důvěryhodnosti věřitele M. Na tomto závěru nic nemění skutečnost, že insolvenční soud jmenoval věřitele M do prozatímního věřitelského výboru, ani to, že jej potvrdil ve funkci člena věřitelského výboru zvoleného schůzí věřitelů.

4. Insolvenční soud má (totiž) za to, že podle zásad insolvenčního řízení musí přihlížet k transparentnosti kauzy, jejímu zákonnému průběhu, spravedlivému uspořádání všech vztahů účastníků, k zabránění poškození nebo zvýhodnění některého z nich, dodržení rovných možností všech věřitelů, a že musí hodnotit činnost a postavení jednotlivých členů věřitelského výboru kdykoliv v průběhu řízení.

5. Insolvenční soud nezpochybňuje odbornost a fundovanost věřitele M, jeho dosavadní práci ve věřitelském orgánu a udílení pokynů insolvenčnímu správci, leč přesto má za vhodné rozptýlit jakýkoliv nástin pochybnosti o jeho objektivnosti. Proto za analogického použití ustanovení §63 odst. 3 insolvenčního zákona odvolal věřitele M z funkce člena věřitelského výboru dlužníka; učinil tak nikoli pro porušování povinností věřitelem M, nýbrž pro důležité důvody dle §59 odst. 1 a 3 insolvenčního zákona.

6. K odvolání věřitele M Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 16. ledna 2014, č. j. KSBR 27

INS 20629/2012, 3 VSOL 531/2013-B-222, změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že věřitel M se neodvolává z funkce člena věřitelského výboru dlužníka.

7. Odvolací soud dospěl po přezkoumání usnesení insolvenčního soudu k následujícím závěrům:

[1] Z ustanovení §63 odst. 3 insolvenčního zákona vyplývá, že k odvolání věřitelského výboru nebo některého z jeho členů může dojít též z důvodů, které nemají původ v porušování nebo zanedbávání povinností, včetně důvodů uvedených v ustanovení §59 odst. 2 a odst. 3 insolvenčního zákona (pro něž by ho nebylo možno potvrdit do funkce člena nebo náhradníka věřitelského výboru), přesto, že by takové důvody vyšly najevo až po skončení schůze věřitelů, na které došlo k potvrzení jeho volby. Námitka odvolatele, že insolvenční soud je povinen zkoumat důvěryhodnost a způsobilost členů věřitelského výboru pouze před potvrzením jejich volby, tudíž není důvodná.

[2] Požadavek na nepodjatost člena věřitelského výboru (nebo jeho náhradníka) je nutno posuzovat se zřetelem na jeho poměr k věci, k dlužníkovi nebo k jeho zástupci. Poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu zástupce věřitelů na projednávané věci, například kdyby se majetkový zájem člena věřitelského výboru dostal do kolize se zájmem majetkové podstaty, respektive se společným zájmem věřitelů (§2 písm. j/ insolvenčního zákona).

[3] Posouzení důvodů, pro které lze pochybovat o důvěryhodnosti věřiteli zvoleného člena věřitelského výboru (§59 odst. 2 insolvenčního zákona) ponechává zákon v konkrétních případech na úvaze soudu. Pojem „důvěryhodnost“ je třeba vykládat tak, že na funkci člena věřitelského výboru nominovaný věřitel musí svým jednáním nejen po zahájení insolvenčního řízení, ale i před ním, dávat záruky, že bude chránit společný zájem věřitelů, v součinnosti s insolvenčním správcem přispívat k naplnění účelu insolvenčního řízení a jako reprezentant věřitelů ve vztahu ke správci a soudu bude řádně vykonávat práva a povinnosti plynoucí z jeho funkce.

[4] Oproti insolvenčnímu soudu se odvolací soud nedomnívá, že důvod pochybovat o nepodjatosti věřitele M je dán proto, že dlužník je jeho členem. Z údajů uvedených v obchodním rejstříku především neplyne, že by (se zřetelem na osoby, jejichž prostřednictvím věřitel M i dlužník projevují svou vůli navenek) věřitel M byl dlužníku osobou blízkou ve smyslu ustanovení §59 odst. 2 insolvenčního zákona.

[5] Dlužník je členem věřitele M se základním členským vkladem ve výši 1.000 Kč, přičemž podle ustanovení §4 odst. 6 zákona č. 87/1995 Sb. přísluší každému členovi při hlasování jeden hlas a členům, kteří vložili další členský vklad (§4b) přísluší dále jeden hlas za každý celý násobek základního členského vkladu. K 31. březnu 2013 činil souhrn základních členských vkladů a dalších členských vkladů ve věřiteli M 506.397.000 Kč, takže v procentuálním vyjádření činí podíl dlužníka cca 0,00015 %. Za této situace nezakládá členství dlužníka ve věřiteli M takový poměr věřitele M k dlužníku, který by vzbuzoval pochybnosti o nepodjatosti věřitele M vůči dlužníku.

[6] Pochybnosti o nepodjatosti věřitele M nevzbuzují ani insolvenčním soudem uváděné „všechny souvislosti a okolnosti poskytnutí finanční pomoci dlužníkovi“; tyto „okolnosti“ nejsou způsobilé vzbudit ani pochybnosti o důvěryhodnosti věřitele M. K tomu odvolací soud zdůrazňuje, že insolvenční soud vycházel pouze z tvrzení věřitele L v návrhu z 13. března 2013.

[7] Věřitel L vymezil 4 základní důvody, které měly svědčit o tom, že věřitel M je

nedůvěryhodnou osobou a že lze současně důvodně pochybovat o jeho nepodjatosti. Šlo o to, že:

1. Věřitel M poskytl dlužníku úvěry v době, kdy dlužník již byl v úpadku, s vědomím, že pohledávky vůči dlužníku „budou muset“ být uspokojovány ze zajištění a v takovém případě nezbude dost majetku na ostatní věřitele dlužníka.
2. Věřitel M poskytl dlužníku úvěry s vědomím a srozuměním, že nebudou dobrovolně uhrazeny a budou proto vymáhány „v prostředí“ insolvence.
3. Věřitel M se aktivně účastnil na zakázané podobě tzv. finanční asistence, kdy půjčil dlužníkovi asi 50 miliónů Kč k tomu, aby ten je dále půjčil třetí osobě k zaplacení úplaty za akcie dlužníka.
4. Věřitel M se v rámci insolvenčního řízení snaží vyhnout meritornímu soudnímu přezkumu svých přihlášených pohledávek, neboť se snaží vytěsnit věřitele L, který popřel jeho pohledávky; nejedná tedy ve společném zájmu věřitelů.

[8] Odvolací soud předesílá, že insolvenční řízení bylo zahájeno insolvenčním návrhem dlužníka došlým soudu 23. srpna 2012. Smlouvy o úvěru mezi věřitelem M a dlužníkem pak byly uzavřeny 10. září 2010 (úvěr ve výši 50.500.000 Kč, který se dlužník zavázal použít výhradně k refinancování pohledávek Komerční banky, a. s.) a 21. září 2010 (úvěr ve výši 56.500.000 Kč, který se dlužník zavázal použít výhradně k poskytnutí úvěru jako finanční asistence pro společnost PASMÁN HOLDING S. A. - dále jen „společnost P“). Ve stejných časových relacích byly uzavřeny smlouvy o zřízení zástavního práva k nemovitostem, zajišťující pohledávky věřitele M z označených úvěrových smluv (ve dnech 10. září 2010 a 21. září 2010), smlouva o zřízení zástavního práva k akciím věřitele M (uzavřená mezi věřitelem M a společností P dne 7. října 2010) a smlouvy o postoupení pohledávek uzavřené Františkem Černým (jako postupitelem) a dlužníkem (jako postupníkem) a mezi Martinem Černým (jako postupitelem) a dlužníkem (jako postupníkem) [dne 7. října 2010]. Vzhledem k době uzavření těchto právních úkonů (takřka 2 roky před zahájením insolvenčního řízení) považuje odvolací soud úvahy věřitele L o tom, že věřitel M poskytoval dlužníku úvěry s vědomím, že je dlužník dobrovolně nesplatí a že je bude vymáhat v insolvenčním řízení, a že proto činil (jako zajištěný věřitel) úkony k dosažení dominantního postavení i ve skupině nezajištěných věřitelů, za pouhou spekulaci.

[9] Tvrzeními o (nepřímém) úmyslu věřitele M zkrátit ostatní věřitele a o tom, že věřitel M se účastnil na zakázané podobě finanční asistence, zpochybňuje věřitel L platnost úvěrových a zástavních smluv (což učinil i v mezích úkonu, jímž popřel pohledávky věřitele M, takže se těmito tvrzeními bude insolvenční soud zabývat v případném incidenčním sporu), nejde však o takové okolnosti, z nichž by bylo možno, bez dalšího, dovodit, že je důvod pochybovat o nepodjatosti věřitele M vůči dlužníku nebo o důvěryhodnosti věřitele M.

[10] Neobstojí ani námitka věřitele L ohledně „neférového postinsolvenčního jednání“ věřitele M (jež má mít za cíl zabránit meritornímu přezkoumání přihlášených pohledávek v incidenčním sporu). Pouze z toho, že advokát Mgr. Jiří Klega složil na účet věřitele L částku, jež měla být rovna (přihlášené) pohledávce věřitele L (aniž by současně byl tvrzen konkrétní vztah tohoto advokáta a věřitele M) nelze usuzovat, že tento advokát jednal „na účet“ věřitele M.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu podal dovolání věřitel L (byť již jako majitel jiné přihlášené pohledávky než té, se kterou byl spojen v době svého návrhu z 13. března 2013). Přípustnost dovolání vymezuje dovolatel ve smyslu ustanovení §237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, jakož i argumentem, že právní otázka vztahu družstevní záložny a jejího člena nebyla dosud vyřešena dovolacím soudem. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod dle §241a odst. 1 o. s. ř.) a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

9. Konkrétně dovolatel vytýká odvolacímu soudu nesprávný (příliš restriktivní) výklad ustanovení §59 insolvenčního zákona potud, že za jediný vztah, který by mohl odůvodnit podjatost věřitele M vůči „úpadci“ (správně „dlužníku“), považoval vztah osob blízkých v nejužším možném vymezení.

10. K další argumentaci odvolacího soudu vyslovuje dovolatel přesvědčení, že důležité důvody, které nasvědčují podjatosti člena věřitelského výboru vůči „úpadci“ (správně „dlužníku“), nelze limitovat časovým hlediskem. Podle něj není důležité, kdy došlo k zahájení insolvenčního řízení, ale zda mezi těmito osobami byl vztah ekonomické koordinace.

11. Podle dovolatele správně postupoval insolvenční soud, který měl okolnost poskytnutí finanční pomoci dlužníkovi za natolik závažnou, že může indikovat vztah podjatosti člena věřitelského výboru.

12. Rozpor s judikaturou „dovolacího soudu“ spatřuje dovolatel v rozporu napadeného rozhodnutí s judikaturou Ústavního soudu, konkrétně s usnesením Ústavního soudu ze dne 31. května 2011, sp. zn. III. ÚS 3251/10 (usnesení je - stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže - dostupné na webových stránkách Ústavního soudu), z nějž cituje následující pasáže:

„Výklad rozhodných podmínek závěru, že věřitel je osobou, u které je vzhledem k jejímu vztahu dlužníkovi důvod pochybovat o její nepodjatosti (§59 odst. 2 insolvenčního zákona), spočívá v rovině tzv. soudního uvážení, směřujícího k vymezení relativně neurčitého pojmu.

(...) formulace „pochybnosti o nepodjatosti“ vtělená do §59 odst. 2 insolvenčního zákona pokládá za postačující nižší stupeň právní jistoty, lze uzavřít, že z ústavněprávního hlediska není diskvalifikovatelný úsudek odvolacího soudu, že předmětný Dodatek č. 2 byl konkrétním výrazem vlivu věřitele na chování dlužníka, resp. projevem určitého stupně ekonomické koordinace či jednoty mezi oběma subjekty.“

13. Odtud dovolatel dovozuje, že odvolací soud postupoval nepochopitelně restriktivně, když okolnosti poskytnutí finanční pomoci věřitelem M označil s ohledem na časový aspekt 2 let před zahájením insolvenčního řízení za spekulace, aniž by se jimi jakkoli zabýval. Míní, že v situaci, kdy judikatura Ústavního soudu připouští za konkrétních okolností případu i pouhé uzavření dodatku smlouvy za výraz vlivu věřitele na chování dlužníka, je závěr odvolacího soudu ohledně hodnocení významu celkových okolností poskytnutí finanční pomoci dlužníkovi neudržitelný.

14. V rozporu s judikaturou Ústavního soudu je podle dovolatele i výklad toho, co lze dle ustanovení §59 odst. 2 insolvenčního zákona podřadit pod pojem osoby, u nichž lze vzhledem k jejich vztahu k dlužníkovi pochybovat o jejich nepodjatosti.

15. K tomu opět odkazuje na usnesení Ústavního soudu sp. zn. sp. zn. III. ÚS 3251/10, z nějž cituje následující pasáž:

„Řešení interpretačního sporu (otevřeného ve stěžovatelčině replice), zda §59 odst. 2 insolvenčního zákona zařazuje mezi osoby, u kterých je vzhledem k jejich vztahu k dlužníkovi důvod pochybovat o jejich nepodjatosti, též osoby tvořící s dlužníkem koncern, resp. zda jde o kategorie shodné úrovně obecnosti, zůstává situováno zcela do roviny podústavního práva (...) z ústavněprávního hlediska není ani vyloučeno judikovat v souvislosti s §59 odst. 2 insolvenčního zákona právní formy jiné. Přesvědčivý důvod k zásahu Ústavního soudu tedy není ani zde.“

16. Odtud dovolatel dovozuje, že odvolací soud při výkladu ustanovení §59 odst. 2 insolvenčního zákona nerespektoval recentní judikaturu a předmětné ustanovení vyložil v rozporu se smyslem a účelem zákona. Měl totiž posoudit, zda v daném případě šlo o vztahy shodné nebo obdobné úrovně, když v jeho rozhodnutí nebyla žádným způsobem vyloučena „jiná právní forma“ působení věřitele M na dlužníka, označená rozhodnutím insolvenčního soudu.

17. Neřešenou je podle dovolatele otázka, zda členství „úpadce“ (správně „dlužníka“) v družstevní záložně, s přihlédnutím k okolnostem daného případu, může založit vztah podjatosti družstevní záložny a jejího člena a tím i založit důležitý důvod pro odvolání věřitele M z věřitelského výboru dlužníka.

18. Dovolací soud se ke vztahu člena družstevní záložny k družstevní záložně vyjádřil pouze při srovnání tohoto vztahu se vztahem klient - banka, když vztah k družstevní záložně považoval nepochybně za vztah bližší, představující úroveň odlišnou od běžné klientské báze, uvádí dovolatel. K tomu cituje z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. prosince 2005, sp. zn. 25 Cdo 399/2004 (který je - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupný na webových stránkách Nejvyššího soudu), větu, podle níž:

„Družstevní záložna není bankou a neexistuje tedy vztah klient - banka, nýbrž vztah družstevní záložna - člen družstevní záložny.“

19. Podle dovolatele, je-li předmětem posuzování soudu hodnocení povahy vztahu mezi spořitelním družstvem a jeho členem, pak je třeba tento vztah hodnotit v celém jeho kontextu (a nesimplifikovat tento vztah na vztah minoritní majetkové účasti). Družstevní záložny jako institut vznikly jako nástroj svépomoci určité komunity (definované např. společnou profesí, společným místem pobytu či nějak jinak). Členové této komunity se sdružili ve speciální právnické osobě, kam vložili své volné peněžní prostředky, a tato právnická osoba pak tyto prostředky půjčovala těm členům komunity, kteří aktuálně trpěli nedostatkem (půjčovala potřebným členům komunity, resp. vyhovovala potřebě některých svých členů „založit“ - proto „záložna“). Družstevní záložna v tomto pojetí má tedy charakter spolku sui generis, založeného výlučně k uspokojování určitých potřeb jeho členů. Družstevní záložna je tedy vázána velmi silným poutem loajality vůči svým členům, o jejichž blaho má pečovat. Toto pouto je tak silné, že záložna by měla dát přednost zájmu svých členů před zájmem svým vlastním (pokud by tak nečinila, zpronevěřovala by se jedinému účelu, pro který byla vytvořena).

20. Tato konstrukce „svépomocné záložny“ byla po roce 1989 vtělena o do českého práva, a to zákonem č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů. To lze vyčíst jak z důvodové zprávy, tak z původního textu tohoto zákona.

21. Podle důvodové zprávy: „Družstva vyhraněně svépomocného typu vznikají převážně (podle tohoto návrhu zákona výhradně) rozhodnutím občanů - členů a vlastníků družstva. Cílem je uspokojení určité individuální potřeby pomocí a prostřednictvím společné, demokraticky řízené právnické osoby kvalitněji a efektivněji, než jinak obvyklým způsobem. Výrazným znakem družstevní záložny je vždy vzájemný vztah členů - vlastníků, který spočívá zpravidla ve společném zaměstnavateli, druhu či typu profese nebo v místě, kde členové žijí nebo působí“.

22. Podle původního znění §1 odst. 3 zákona č. 87/1995 Sb.:

„Družstevní záložna je družstvo, které pro podporu hospodaření svých členů provozuje převážně finanční činnosti, jimiž se rozumí přijímání vkladů a poskytování úvěrů, záruk a peněžních služeb v různých formách, a které dále poskytuje svým členům další služby pro uspokojování jejich potřeb.“

23. Je pravdou, že tato konstrukce „svépomocné záložny“ se v čase postupně v obecně závazných právních normách oslabovala, až účinností novely provedené zákonem č. 254/2012 Sb. (srpen 2012) byla tato koncepce prakticky zcela opuštěna (ze zákona vypadlo, že družstevní záložna podporuje své členy a uspokojuje jejich potřeby). V platných stanovách věřitele M (znění schválené valnou hromadou dne 16. června 2011) však zůstala zachována ona původní koncepce „svépomocné záložny“. Ve stanovách věřitele M se tak lze stále dočíst, že: „Spořitelni družstvo je nezávislým, dobrovolným společenstvím neuzavřeného počtu fyzických či právnických osob, založeným za účelem provozování finančních činností pro podporu hospodaření svých členů“ (článek 1 bod 1. stanov), a že povinností věřitele M je: „a/ dbát prospěchu členů a šetřit jejich práv“ (článek 8 bod 2. stanov).

24. Podle dovolatele je tedy zřejmé, že věřitel M svou vnitřní úpravou dobrovolně zachovává původní velmi úzký vztah mezi sebou samým a svým členem, když setrvává na svém původním závazku pracovat ve prospěch svých členů (s tím, že platí, že každý úvěrový dlužník družstevní záložny je zároveň jejím členem). Věřitel M je tak nadále družstevní záložnou, která má povinnost pracovat pro blaho svých členů a upřednostňovat jejich zájmy před zájmy vlastními. Na základě shora uvedeného je nutno uzavřít (uvádí dovolatel), že je nemyslitelné, aby věřitel M byl členem věřitelského výboru. Na základě zvláštního vztahu mezi věřitelem M a dlužníkem lze totiž skutečně důvodně pochybovat o nepodjatosti věřitele M vůči dlužníku.

III.

Přípustnost dovolání

25. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2014, sen. zn. 29 NSČR 45/2014, uveřejněné pod číslem 80/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

26. Dovolání nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v §238a o. s. ř., takže zbývá určit, zda je přípustné podle §237 o. s. ř. (když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání podle §237 o. s. ř., vypočtených v §238 o. s. ř.). Dovoláním jsou pak Nejvyššímu soudu předkládány právní otázky (týkající se výkladu ustanovení §59 a §63 insolvenčního zákona) dovolacím soudem dosud neřešené, takže dovolání v této věci je přípustné podle §237 o. s. ř.

IV.

Důvodnost dovolání

27. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§242

odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

28. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

29. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nemůže být zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

30. S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. prosince 2015, tj. naposledy ve znění zákona č. 294/2013 Sb.

31. Podle ustanovení §59 insolvenčního zákona členy a náhradníky věřitelského výboru mohou být jen přihlášení věřitelé, kteří se svým zvolením souhlasí. Stane-li se členem nebo náhradníkem věřitelského výboru právnická osoba, oznámí neprodleně insolvenčnímu soudu fyzickou osobu, která bude jejím jménem ve věřitelském výboru jednat (odstavec 1). Členy ani náhradníky věřitelského výboru nemohou být osoby, u kterých je vzhledem k jejich vztahu k dlužníkovi důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Takto lze usuzovat zejména, jde-li o osoby dlužníkovi blízké, vedoucí zaměstnance dlužníka, podle §33 odst. 3 a §73 odst. 3 zákoníku práce, společníky dlužníka, s výjimkou akcionářů, pokud nepůsobí v orgánech dlužníka nebo nevlastní dlužníkovy akcie anebo jiné jím vydané účastnické cenné papíry v souhrnné hodnotě více než desetiny základního kapitálu dlužníka, a osoby tvořící s dlužníkem koncern (odstavec 2). Insolvenční soud nepotvrdí volbu člena nebo náhradníka věřitelského výboru, je-li tu důvod pochybovat o jejich důvěryhodnosti nebo o tom, že budou k výkonu funkce způsobilí. Toto rozhodnutí musí insolvenční soud vyhlásit do skončení schůze věřitelů, na které k volbě došlo (odstavec 3).

32. Dle ustanovení §63 odst. 3 insolvenčního zákona z důležitých důvodů, zejména při porušování nebo zanedbávání povinností, může insolvenční soud odvolat věřitelský výbor nebo některého z jeho členů a náhradníků. Může tak učinit i bez návrhu.

33. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že ani pro účely posouzení přípustnosti dovolání ani v mezích vlastního dovolacího přezkumu nedovodil dovolatelem tvrzený rozpor napadeného rozhodnutí s judikaturou „dovolacího soudu“. Dovolatel se potud dovolává rozhodnutí Ústavního soudu, jenž „dovolacím soudem“ dozajista není; tím je jako vrcholný článek obecné soudní soustavy Nejvyšší soud; srov. §10a o. s. ř. K obecné precedenční závaznosti těch svých rozhodnutí, jež mají (jako dovolatelem citované rozhodnutí) formu pouhého usnesení, se pak sám Ústavní soud vyjádřil v nálezu ze dne 13. listopadu 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05, uveřejněném pod číslem 190/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, tak, že tato usnesení nejsou považována za závazná ani pro Ústavní soud, ani za obecně precedenčně významná. Také v nálezu ze dne 13. září 2007, sp. zn. I. ÚS 643/06, uveřejněném pod číslem 142/2007 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, Ústavní soud uvedl, že „jeho usnesení nejsou závazná erga omnes a i když je ústavní stížnost odmítnuta jako zjevně neopodstatněná plénem, nebrání to pozdějšímu vyhovění senátním nálezem v obdobné právní otázce. Účelem řízení o ústavní stížnosti je ochrana základních práv či svobod, což se promítá i do povahy a obsahu odmítacích usnesení, které plní mj. funkci jistého procesního ventilu uvolňujícího rozhodovací kapacitu, a rozhodně nemůže poskytovat alibi pro orgány veřejné moci, které však kvazimeritorní (a často i nemeritorní) rozhodnutí soudů chránících základní práva, takto užívají - jako potvrzení svých právních názorů.“ Srov. k tomu i důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne

26. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3430/2011, uveřejněného pod číslem 102/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

34. Nejvyšší soud nicméně souhlasí se závěrem obsaženým ve shora označeném usnesení Ústavního soudu, podle kterého výklad rozhodných podmínek závěru, že věřitel je osobou, u které je vzhledem k jejímu vztahu dlužníkovi důvod pochybovat o její nepodjatosti (§59 odst. 2 insolvenčního zákona), spočívá v rovině tzv. soudního uvážení, směřujícího k vymezení relativně neurčitého pojmu.

35. „Důvod“ pochybovat o nepodjatosti určité osoby pro její vztah k dlužníku (§59 odst. 2 insolvenčního zákona) je obecně řečeno dán, je-li zde objektivní skutečnost (nikoli pouhá domněnka nebo pouhé difamující tvrzení), která, poměřeno „osobou dlužníka“, vzbuzuje pochybnosti o nepodjatosti oné osoby. Srov. k tomu při výkladu obdobného slovního spojení v §14 odst. 1 o. s. ř. též náleží Ústavního soudu ze dne 3. července 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, uveřejněný pod číslem 98/2001 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, a důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. července 2014, sen. zn. 29 NSČR 79/2014, uveřejněného pod číslem 20/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

36. V takto vymezeném rámci lze především uzavřít, že závěr odvolacího soudu, že věřitel M není osobou, u které je (pro její poměr k dlužníku) důvod pochybovat o její nepodjatosti, je příléhavý v rozsahu, v němž se poměřuje demonstrativním výčtem situací uvedených v §59 odst. 2 větě druhé insolvenčního zákona (o žádnou z těchto situací nejde). K tomu budiž dodáno, že právě skutečnost, že jde o příkladný výčet, činí lichou (nesprávnou) snahu pojmout slovní spojení „osoba blízká“ (dlužníku) a osoba „tvořící s dlužníkem koncern“ jinak, než způsobem vymezeným legální definicí těchto pojmů v příslušných právních předpisech; srov. pro dobu před 1. lednem 2014 ustanovení §116 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a ustanovení §66a odst. 7 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, a pro dobu od 1. ledna 2014 ustanovení §22 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a ustanovení §79 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

37. V situaci, kdy dovolatel vyvozuje „nekalé“ záměry věřitele M (odůvodňující pochybnosti o jeho nepodjatosti nebo důvěryhodnosti) z právních úkonů, jež měly být činěny s vědomím dlužníkovy úpadku a ve snaze zajistit si dominantní postavení v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka, pak Nejvyšší soud shledává plně opodstatněným důraz kladený odvolacím soudem na časovou osu těchto právních úkonů ve spojení s iniciací a následným průběhem insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka. V situaci, kdy šlo o právní úkony uskutečněné takřka 2 roky předtím, než na sebe dlužník podal insolvenční návrh, je plně opodstatněný též závěr odvolacího soudu, že pohnutky, které na základě těchto právních úkonů dovolatel přisuzuje věřiteli M, důvod pochybovat o nepodjatosti onoho věřitele nezakládají (ve zjištěné podobě jde o spekulativní tvrzení).

38. Zbývá určit, zda důvod pochybovat o nepodjatosti věřitele M zakládá poměr plynoucí z dlužníkovy členství ve věřiteli M (jenž je spořitelním družstvem).

39. Podle ustanovení §1 zákona č. 87/1995 Sb. povolení působit jako družstevní záložna (dále jen „povolení“) uděluje Česká národní banka (§2a) družstvu se sídlem v České republice k výkonu následujících činností a/ přijímání vkladů od svých členů a b/ poskytování úvěrů svým členům (odstavec 2). Družstevní záložna není bankou podle zákona upravujícího činnost bank a její podnikání se nepovažuje za provozování živnosti (odstavec 4). Družstevní záložna je oprávněna vykonávat pouze činnosti stanovené tímto zákonem, a to v rozsahu uděleného povolení (odstavec 5 písm. a/) a je povinna při svém podnikání postupovat obezřetně a s náležitou péčí, zejména podnikat způsobem, který neohrožuje návratnost vkladů jejích členů a

její bezpečnost a stabilitu (odstavec 5 písm. b/).

40. V této podobě platilo citované ustanovení zákona č. 87/2005 Sb. již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka a do vydání napadeného rozhodnutí nedoznalo změn.

41. Bez zřetele k tomu, jaké bylo postavení družstevních záložen (spořitelních družstev) v minulosti, Nejvyšší soud uvádí, že zákonné vymezení spořitelního družstva v době zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka (jakož i v době, kdy se věřitel M stal členem prozatímního věřitelského výboru dlužníka, i v době, kdy bylo vydáno napadené usnesení) dozajista nedovoluje upřednostnění zájmu jednoho z členů spořitelního družstva před zájmy (a povinnostmi) spořitelního družstva samotného.

42. Jinak (obecně) řečeno, skutečnost, že dlužník je členem spořitelního družstva, nečiní (podle výše formulovaného zákonného vymezení postavení spořitelního družstva) ze spořitelního družstva sama o sobě osobu, u které je ve smyslu ustanovení §59 odst. 2 insolvenčního zákona důvod pochybovat o její nepodjatosti coby člena věřitelského výboru dlužníka.

43. V situaci, kdy je podle zjištění odvolacího soudu majetková účast dlužníka ve věřiteli M hodnotově bezvýznamná a kdy dosavadní výsledky řízení neposkytují žádný podklad pro závěr, že by věřitel M konal (se zřetelem k výše formulovanému vymezení své činnosti) v rozporu s těmi pravidly, jež mu ukládají jednat způsobem, jenž neohrožuje návratnost vkladů jejích členů (tedy i vymáhat vrácení úvěru po dlužníku), je správný i úsudek odvolacího soudu, že členský poměr dlužníka ve věřiteli M nezakládá důvod pochybovat o nepodjatosti věřitele M coby člena věřitelského výboru dlužníka.

44. Je rovněž zřejmé, že tato okolnost nemá žádný vliv na „důvěryhodnost“ věřitele M (§59 odst. 3 insolvenčního zákona).

45. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§243d písm. a/ o. s. ř.).